Аббасов Гюльоглан Арізович, *здобувач ступеня вищої освіти магістр 1 курсу спеціальності «Право» Навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ*
Науковий керівник:
Тернавська Вікторія Миколаївна*, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного права навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ*

АДАПТАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО СТАНДАРТІВ ПРАВА ЄС В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ

В Конституції України декларується незворотність європейського курсу Української держави [1], яка з перших років незалежного державотворення формує національну правову систему відповідно до принципів і норм міжнародного права та стандартів права ЄС. Одним із способів узгодження національного права з правом ЄС є правова адаптація, що випливає безпосередньо з положень Закону України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18 березня 2024 року № 1629-IV [2]. Водночас, поняття «адаптація» в юридичній літературі трактується по-різному й часто має дискусійний характер.

Поняття «адаптація» в тлумачних словниках української мови, хоч і не розкривається в юридичному значенні, на відміну від фізіологічного, біологічного, фізичного та іншого значення, все ж в загальному значенні позначає процес пристосування до чого-небуть [3, с. 11]. В аспекті проблематики адаптації у сфері права, більшість дослідників вважає, що сутність адаптації полягає у приведенні національного законодавства у відповідність із правовими стандартами та принципами права ЄС [4, с. 66–67; 5]. Погоджуючись у цілому з таким підходом, водночас вважаю, що суть правової адаптації законодавства до правових стандартів права ЄС слід розуміти як поступовий процес узгодження не лише норм українського законодавства, а й усієї правової системи держави з правом Європейського Союзу. Також слід зазначити, що процес адаптації законодавства України відбувається під впливом низки чинників – політичних, міжнародних, економічних, воєнних та інших. В цьому плані заслуговує на підтримку думка К. М. Гуртової, яка визначає поняття «адаптація національного законодавства до законодавства ЄС» як планомірний процес узгодження до нормативно-правових актів держави-реципієнта згідно з європейськими

стандартами правового регулювання певних видів суспільних відносин, що базується на міжнародній угоді [6, с. 164].

Слід наголосити, що формально процес адаптації законодавства України до права ЄС розпочався з моменту підписання Угоди про партнерство та співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами від 14 червня 1994 року, яка набула чинності 1 березня 1998 року. Положення цієї Угоди мали переважно партнерський характер і передбачали не стільки адаптацію українського законодавства, скільки досягнення «спільної відповідності законів». У документі було підкреслено взаємну зацікавленість сторін у наближенні законодавства лише в окремих пріоритетних сферах, що мають значення для функціонування спільного ринку, а також економічного та валютного просторів [7]. Слід зауважити, що проголошена «зацікавленість» у співпраці реалізовувалася лише частково й не мала системного, послідовного та, головне, взаємного характеру. Переважно вона проявлялася у діяльності комісій, контактних і експертних груп, які розробляли шляхи узгодження українського законодавства з правом ЄС та аналізували рівень його відповідності зобов'язанням, взятим Україною за міжнародними й міждержавними договорами.

Зобов'язання України в частині адаптації законодавства України до права ЄС знаходять своє безпосереднє закріплення в Угоді про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, 2014 року [8]. Умови щодо адаптації законодавства України до права ЄС були вже безпосередньо закріплені у вказаній Угоді, які, за оцінкою вчених, засвідчили перехід від принципів партнерства і співробітництва до якісного нового рівня політичної асоціації й економічної інтеграції [6, с. 163–164].

Постановою Кабінету Міністрів України від 25.10.2017 р. № 1106 «Про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами» затверджено План заходів щодо виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС [9]. Документ забезпечує безперервне виконання зобов'язань України, прозорість процесу та ефективність механізмів реалізації. План охоплює 1943 завдання у 27 сферах, передбачаючи внесення змін до нормативно-правових актів і розробку нових актів для наближення законодавства до права ЄС. Моніторинг здійснює Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції. Визначено десять пріоритетів: реформа Конституції, судової системи, виборчого законодавства; боротьба з корупцією; держуправління; енергетика; дерегуляція; закупівлі; оподаткування та аудит. Комітет асоціації щорічно оцінює прогрес і коригує пріоритети. ЄС підтримує Україну через фінансову допомогу, обмін досвідом і кращими практиками. Враховуючи сьогоднішній статус України як держави-кандидата, Кабінет Міністрів України затвердив своєю постановою від 01.04.2026 р. № 438 нову програму адаптації законодавства України до права Європейського Союзу

(acquis ЄС) з метою виконання зобов'язань України, передбачених переговорною рамкою Європейського Союзу, схваленою рішенням Ради Європейського Союзу від 21 червня 2024 р. [10].

У цілому, прогрес України у сфері євроінтеграції зумовлений тими позитивними результатами адаптації національного законодавства до права ЄС, які Україна досягнула, незважаючи на повномасштабне вторгнення російської держави-агресора в Україну. Тому я вважаю, що доцільно було б підвести короткі підсумки правової адаптації, користуючись звітом про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом за 2025 рік. Зокрема, у Звіті зазначається про досягнення 84% рівня виконання Угоди про асоціацію, починаючи з 2014 р., що підтверджує високий рівень секторальної інтеграції України з ЄС [11].

З 2022 року серед основних напрямів та досягнень у процесі правової адаптації українського законодавства до європейських правових стандартів можна виділити прийняття Закону України «Про національні меншини (спільноти) України від 13.12.2022 р. № 2827-IX та низки підзаконних нормативно-правових актів у 2024 р., що спрямовані на вдосконалення реалізації прав осіб, які належать до національних меншин; Закону України від 11.03.2025 р. № 4282-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо впровадження єдиних підходів в оплаті праці державних службовців на основі класифікації посад»; Закону України «Про утворення Спеціалізованого окружного адміністративного суду, Спеціалізованого апеляційного адміністративного суду» від 16 .09.2025 р. № 4602-IX тощо. Саме це власне дозволило відкрити 15 червня 2026 року переговори між Україною та ЄС за Кластером 1 «Основи процесу вступу до ЄС», який є визначальним для методології вступу, оскільки його відкривають першим і закривають останнім.

Отже, правова адаптація українського законодавства до стандартів права ЄС є не лише технічним процесом гармонізації законів, але й стратегічним інструментом зміцнення державності, інтеграції України у європейський простір та підвищення ефективності функціонування правової системи в умовах сучасних викликів.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр
2. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 18.03.2004 р. № 1629-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Укл. В.Т. Бусел. Київ, Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.
4. Француз А.Й., Лазебна К.Ю. Механізми адаптації законодавства України до правової системи Європейського Союзу. *Правничий вісник Університету «КРОК»*. 2020. № 38. С. 66–76.

5. Фокін Я. Ф. Проблеми та перспективи адаптації законодавства України до норм ЄС під час збройної агресії. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування.* 2024. № 12. URL : https://reicst.com.ua/pmtl/article/view/2 024-12-01-09/2024-12-01-09.
6. Гуртова К. М. Теорія і практика адаптації законодавства України до законодавства ЄС. *Київський часопис права*. 2023. № 4. С. 162–168.
7. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами від 14.06.1994 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_012#Text
8. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011?find=1&text=%D0%B0%D 0%B4%D0%B0%D0%BF%D1%82%D0%B0%D1%86#w1_1
9. Про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.10.2017 р. № 1106. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1106-2017-%D0%BF#Text
10. Про затвердження Національної програми адаптації законодавства України до права Європейського Союзу (acquis ЄС) : постанова Кабінету Міністрів України від 01.04.2026 р. № 438. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/438-2026-%D0%BF#Text
11. Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом за 2025 рік. URL: https://eu-ua.kmu.gov.ua/wp-content/uploads/Zvit-2025_UA_web.pdf

Горбань Роман Владиславович, *здобувач ступеня вищої освіти бакалавр 2 курсу спеціальності «Право» Навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ*
Науковий керівник:
Тригубенко Галина Василівна, *кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного права Навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ*

ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: СТАНДАРТИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Повномасштабна збройна агресія Російської Федерації проти України зумовила необхідність запровадження на території держави правового режиму